

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.332953

ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА (стор. 6–12)

Назарова Г. В., Назаров Н. К., Семенченко А. В., Семенченко А. В., Демченко К. О.

Актуальність цієї роботи зумовлена тісним зв'язком корпоративної соціальної відповідальності із забезпеченням сталого розвитку підприємств задля досягнення довгострокових цілей економіки та соціуму у повоєнному відновленні України. Робота направлена на дослідження корпоративної соціальної відповідальності підприємств з акцентом на прихильність споживачів та розробку механізму реалізації системи корпоративної соціальної відповідальності підприємств на основі визначених принципів сталого розвитку. У роботі розглянуто основні підходи до визначення корпоративної соціальної відповідальності, її вплив на суспільство та бізнес, а також перспективи розвитку в умовах глобальних викликів. Об'єкт дослідження – процеси формування та впровадження корпоративної соціальної відповідальності на підприємствах у контексті забезпечення їх сталого розвитку. Розвиток концепції корпоративної соціальної відповідальності простежується від етичного підходу, що акцентує моральні зобов'язання компаній, до стратегічного підходу, який розглядає соціальну відповідальність як інструмент створення довгострокової цінності. Наголошується, що інтеграція корпоративної соціальної відповідальності у бізнес-стратегії провідних компаній сприяє сталому розвитку, підвищенню конкурентоспроможності та формуванню позитивного іміджу. Результати свідчать про те, що особливу увагу керівникам підприємств слід приділити впровадженню системи корпоративної соціальної відповідальності в період криз та воєнних конфліктів та узгодити її реалізацію з принципами сталого розвитку. Визначено, що соціальна відповідальність бізнесу є необхідною умовою підтримки соціальної єдності, допомоги вразливим верствам населення та зміцнення національної стійкості. Дослідження надає компаніям можливість розробити власний механізм формування системи корпоративної соціальної відповідальності за запропонованим поетапним алгоритмом. Практичне застосування результатів досліджень дозволяє підприємствам визначати конкретні стратегії впровадження корпоративної соціальної відповідальності, дотримуючись принципів екологічної рівноваги, економічної стійкості та соціальної справедливості.

Ключові слова: бізнес-стратегія, механізм впровадження, ефективність, корпоративна культура, соціальна відповідальність, управління.

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.334782

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН НА ДИНАМІКУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ (стор. 13–23)

Прохорова В. В., Ємельянов О. Ю., Колещук О. Я., Шепеленко С. М., Слєпьянікова К. І.

Об'єктом цього дослідження є вплив технологічних змін на динаміку економічного розвитку підприємств. Головною гіпотезою виступає припущення про наявність такого впливу для значної кількості компаній.

Виконання цього дослідження дало змогу зробити певний внесок у процес вирішення проблеми пошуку шляхів пришвидшення економічного розвитку суб'єктів господарювання. При цьому технологічні зміни було поділено на три групи, а саме: ресурсозберігаючі; зміни, що забезпечують поліпшення якості продукції підприємства; зміни, що забезпечують покращення управлінських, збутових та інших процесів на підприємствах. Також було розроблено методичний підхід до оцінювання впливу технологічних змін на динаміку економічного розвитку компаній. Цей підхід передбачає здійснення двох основних способів оцінювання, а саме: встановлення наявності або відсутності такого впливу та визначення величини впливу технологічних змін на динаміку економічного розвитку підприємств.

Виконана апробація розробленого інструментарію на вибірці промислових підприємств показала, що вплив технологічних змін на динаміку їх економічного розвитку існує та є статистично значимим. При цьому усереднений за підприємствами вплив технологічних змін на приріст фінансових результатів підприємств є достатньо високим. Зокрема, середні значення індикатора впливу технологічних змін на чистий прибуток тих підприємств, у яких відбувалися принаймні два різновиди таких змін, за видами економічної діяльності коливаються від 11,25% до 13,32%. Оскільки значна кількість досліджуваних підприємств в останні роки не провадила технологічні зміни, то принаймні частина цих підприємств може мати істотний потенціал щодо пришвидшення свого економічного розвитку.

Розроблений інструментарій оцінювання впливу технологічних змін на динаміку економічного розвитку підприємств може бути використано при встановленні наявності та міри такого впливу як на рівні окремої компанії, так і на галузевому рівні. Це дасть змогу власникам та менеджерам підприємств підвищити обґрунтованість стратегій технологічного оновлення цих підприємств.

Ключові слова: підприємство, технологічна зміна, ресурсозбереження, економічний розвиток, фінансово-економічний результат, динаміка, якість продукції.

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.336198

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ВІЙСЬКОВОЇ ЛОГІСТИКИ В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ (стор. 24–29)

Карбовська А. О., Каліна І. І., Ворошнов С. М., Мазур Ю. В., Железняк К. А., Козлова А. І.

Об'єктом дослідження є процес стратегічного управління військовою логістикою для забезпечення національної боєздатності в умовах зростання геополітичної нестабільності.

У дослідженні представлено положення щодо глобальної ролі військової логістики – вона є основою будь-якої оборонної операції, адже включає планування та організацію переміщень і обслуговування військових сил.

Розкрито ключові рушійні сили військової логістики: зростаюча геополітична нестабільність, технологічний прогрес в оборонному секторі, який сприяє новим прибутковим можливостям, можливості використання концепції Логістики 4.0. Проаналізовано обсяг глобального ринку військової логістики у 2024 р., що оцінено в 419,46 млрд. доларів США, та прогноз 2025–2032 рр., за яким він досягне 600,91 млрд доларів США.

Виявлено, що розвитку військової логістики перешкоджають бюджетні обмеження та слабо розвинена інфраструктура, які й є ключовими викликами. Обґрунтовано зміст поняття «стратегічне управління військовою логістикою» як процесу планування та координації ресурсів, персоналу та матеріалів, необхідних для проведення військових операцій на всіх рівнях, спрямований на досягнення довгострокових цілей.

Розроблено методичний підхід щодо моделі стратегічного управління військовою логістикою як комплексної структури, адаптованої до конкретних потреб військових дій, що інтегрує логістичні процеси із загальною стратегією та тактикою військових дій. Вона включає чотири основні компоненти (формування інформаційної бази, розробку стратегії, впровадження та оцінку й контроль) та визначає ключові стратегічні напрями розвитку військової логістики.

Визначено сучасні інноваційні рішення у військовій логістиці: автономні транспортні засоби та дрони, штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання, блокчейн для безпечних ланцюгів поставок, 3D, Інтернет речей (IoT), рішення з відновлюваної енергетики, розширене навчання та симуляція. Отримані результати дослідження полягають в обґрунтуванні необхідності використання досягнень військової логістики для забезпечення та підтримки боєздатності країни з найнижчими можливими загальними витратами в умовах зростання загрози військових конфліктів.

Ключові слова: військова логістика, ефективність, національна боєздатність, геополітична нестабільність, стратегічне управління, інновації, цифровізація.

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.336245

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ ЗБАЛАНСОВАНОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ПОРТФЕЛЮ РОЗВИТКУ ДИВЕРСИФІКОВАНОГО ПІДПРИЄМСТВА (стор. 30–38)

Залуцька Х. Я., Моряк Б. В., Балажук Ю. В., Маслак Т. О., Малик М. В.

Об'єктом дослідження є процес формування збалансованого конкурентоспроможного портфеля розвитку диверсифікованого підприємства в умовах обмеженості ресурсів і високої мінливості зовнішнього середовища. Визначено, що одним із найбільш проблемних місць є недостатність можливостей існуючих матриць врахувати специфіку товарів, що перебувають у тісній виробничій або ринковій взаємодії із наявними чи перспективно привабливими товарами підприємства.

У ході дослідження використовувалися методи: аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, аналогії, вимірювання, групування, графічний, картування стратегічних груп, експериментально-ігрові методи, галузевого аналізу.

У ході дослідження удосконалено модифіковану матрицю Бостонської консультативної групи (БКГ) шляхом додання ще одного квадрату «скриня». Він відображає товари, що вже не знаходяться на ринку, однак, технологічно, або структурно пов'язані із наявними товарами різних бізнес одиниць підприємства. Доцільність виділення цього квадрату підтверджено результатами впровадження удосконаленої матриці БКГ на підприємстві – репрезентанті. Отримані результати дали змогу визначити синергію між товарами, оцінити перспективи їх розвитку та обґрунтувати доцільність перегрупування можливостей підприємства в межах портфеля. Вдале та вірно обґрунтоване підсилення діяльності одних бізнес одиниць за рахунок інших, дозволило досліджуваному підприємству збільшити обсяг реалізації на 320 тис. грн. (8,45 тис. дол.), розміру прибутку на 175,2 тис. грн. (4,63 тис. дол.), зменшивши величину витрат, а також скоротити коливання попиту протягом року. На основі розроблених концептуальних засад запропонована модель, яка враховує не лише ринкові показники, а й інноваційний потенціал, сумісність і можливості розвитку товарних груп. Це підвищує точність стратегічних рішень. У порівнянні з відомими аналогами, запропонована модель забезпечує стратегічну збалансованість і конкурентоспроможність.

Ключові слова: портфельний аналіз, матриця БКГ, збалансованість, портфель розвитку, товар «мрія», товар «скриня».

ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.334092

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ІНТЕГРОВАНА МОДЕЛЬ ОЦІНКИ РИЗИКІВ, ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН ТА ПРІОРИТЕТІВ ПРОЄКТІВ (стор. 39–50)

Черненко Ю. В., Семко І. Б., Харута В. А., Лобач О. В.

Об'єкт дослідження – інтегрована система управління ризиками, залучення стейкхолдерів та динамічної пріоритизації проєктів у контексті підприємства ЖКГ Mastergaz (м. Київ, Україна), яке обслуговує понад 750 тисяч абонентів. Проблема, яка вирішується, – житлово-комунальні підприємства України стикаються з критичними викликами через застарілу інфраструктуру радянських часів, обмежені бюджети та фрагментоване управління, що призводить до частих збоїв у наданні послуг та низької задоволеності споживачів. Використані методи – застосовано конвергентний змішаний дизайн дослідження з поєднанням кількісних даних з платформи BOS CIS ERP-BPMS та якісних даних з опитувань 220 респондентів і 10 напівструктурованих інтерв'ю з керівництвом; впроваджено багатокритеріальний аналіз рішень (MCDA) з алгоритмом розподілу бюджету типу «рюкзак»; проведено статистичну валідацію через парні t-тести та дисперсійний аналіз з повторними вимірюваннями. Основні результати – протягом шестимісячного пілотного проєкту досягнуто зменшення простоя критичної інфраструктури на 23%, скорочення середнього часу ремонту на 44,4%, прискорення реагування на 42,9%, підвищення задоволеності споживачів на 12% та зниження щомісячних витрат на опалення на 8% без додаткових бюджетних вливань. Сфера практичного використання результатів – розроблена модель може бути адаптована для інших підприємств ЖКГ України та країн з подібними інфраструктурними викликами, забезпечуючи прозоре, засноване на даних прийняття рішень щодо розподілу обмежених ресурсів. Інтеграція управління ризиками в реальному часі, систематичного залучення стейкхолдерів через щомісячні форуми та адаптивної пріоритизації проєктів на єдиній цифровій платформі суттєво покращує ефективність надання житлово-комунальних послуг навіть в умовах жорстких бюджетних обмежень.

Ключові слова: житло, інфраструктура, ризик, стейкхолдер, пріоритизація, Україна, бюджет, інтеграція, цифровий, ефективність.

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.337246

РОЗРОБКА ВЕКТОРНИХ МОДЕЛЕЙ ТА МЕТОДИКИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНИХ ЗАДАЧ В Е-КОМЕРЦІЇ (стор. 51–59)

Мормуль М. Ф., Щитов Д. М., Щитов О. М.

Об'єктом дослідження є логістичні процеси доставки товарів у цифровому середовищі (e-commerce), що потребують оптимізації за допомогою математичних моделей. Одним з найбільш проблемних місць є врахування динамічних змін і непередбачуваних факторів: сезонні та добові коливання попиту, затримки в поставках, коливання вартості доставки, зміни у маршрутах тощо. Це обумовлює потребу у створенні адаптивних математичних моделей, здатних оперативно реагувати на зміни умов та забезпечувати високу ефективність логістичних процесів у реальному часі.

У дослідженні застосовано комплексний підхід, що охоплює: математичне моделювання, методи лінійного програмування (зокрема, метод потенціалів, симплекс-метод), метод розвантажувальних циклів, а також методики багатокритеріального аналізу та прийняття рішень. Експерименти виконувались із використанням обчислювальних середовищ MATLAB і Python на основі як реальних, так і синтетичних даних, що моделюють умови e-commerce.

Основні результати дослідження полягають у наступному. По-перше, встановлено, що класичні скалярні моделі транспортної задачі (ТЗ) є недостатніми для опису багатокритеріальних умов логістики в електронній комерції, де важливо одночасно враховувати кілька показників ефективності. По-друге, продемонстровано доцільність застосування векторних моделей, які дозволяють оптимізувати процеси доставки за кількома критеріями – зокрема, мінімізацією загальних витрат, часу перевезення або вантажочасу. Такі моделі значно точніше відображають реальні умови та вимоги e-commerce. По-третє, доведено, що використання векторних моделей дозволяє досягати збалансованого розподілу ресурсів між конкуруючими критеріями, що дає змогу знаходити компромісні, але стратегічно більш ефективні на даний час рішення. Також продемонстровано можливість застосування методів нормалізації, а також методів багатокритеріального вибору.

У результаті розроблено, реалізовано та апробовано двокритеріальні та трьохкритеріальні моделі транспортної задачі, адаптовані до умов цифрової логістики. Показано, що з урахуванням пріоритетів критеріїв ці моделі забезпечують більш гнучке та адекватне вирішення задач оптимізації, у порівнянні з класичними підходами.

Ключові слова: e-комерція, логістичні процеси, оптимізація, векторні транспортні задачі, метод потенціалів, розвантажувальні цикли.

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.336241

РОЗРОБКА ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ (стор. 60–68)

Zhanar Amangeldiyeva, Raissa Baizholova, Danagul Tleuzhanova, Gulzhan Mukasheva, Dauren Sarzhanov, Talgat Zhakupov

Об'єктом даного дослідження є модель збалансованого розвитку сільського господарства для забезпечення продовольчої безпеки в умовах техногенного стресу. Це питання є актуальним для багатьох країн, які збільшують експорт продовольства на світовий ринок, одночасно активно розвиваючи промислове виробництво. Техногенний тиск на сільськогосподарські угіддя негативно впливає не тільки на обсяги виробництва, але й на якість продукції, екологічну чистоту та безпеку споживачів.

Запропонований підхід до формування моделі збалансованого розвитку продовольчої безпеки в умовах техногенного навантаження дозволяє використовувати стратегічні компоненти промислового та сільськогосподарського виробництва, тим самим забезпечуючи досягнення оптимального балансу розвитку. У цій роботі оптимальний баланс визначається як баланс, в якому одночасно зростає рівень впливу нових технологій. Такий підхід також дозволяє регулювати зростання технологічного впливу на продовольчу безпеку. Отже, запропонований підхід посилює вплив антропогенного навантаження на сільськогосподарські угіддя та зменшить антропогенне забруднення сільськогосподарських угідь.

В результаті проведеної роботи було створено модель збалансованого розвитку продовольчої безпеки для трьох регіонів Казахстану – Акмоли, Костаная та Північного Казахстану. З цією метою в модель технологічного розвитку були введені агреговані великомасштабні коефіцієнти для пшеничного зерна та м'яса худоби. Ці продукти є необхідними для забезпечення продовольчої безпеки в межах досліджуваних регіонів та Казахстану в цілому. За дослідженими критеріями показники для Костанайської та Північно-Казахстанської областей приблизно однакові – 78,1 та 78,3, відповідно. Це дозволяє великомасштабно вирощувати сільськогосподарську продукцію, безпечну для споживання людиною. Для Акмолинської області показник становить 24,7. Цей показник не є критичним, але він підкреслює необхідність зміни технологій виробництва як у сільському господарстві цього регіону, так і в промисловому виробництві.

Запропонований підхід може бути використаний для аналізу збалансованого розвитку регіонів з метою інтенсифікації виробництва продовольства.

Ключові слова: сільськогосподарські угіддя, індекс екологічного техногенного навантаження (ETH), TEDR, рівень стійкості.

ПИТАННЯ МАКРОЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.334888

РОЗРОБКА МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ РАМКИ ПОСТКОНФЛІКТНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ КРАЇН У ПАРАДИГМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН (стор. 69–76)

Грамотнев В. Е., Буряченко А. Є., Оболенська Т. Є., Логвінов П. В.

Об'єктом дослідження є постконфліктне економічне відновлення як складова міжнародних економічних відносин, що охоплює взаємодію між донорами, реципієнтами, міжнародними організаціями та іноземними інвесторами. Одним з найбільш проблемних місць є надмірне спрощення цього явища у межах технократичних або вузькодисциплінарних підходів, унаслідок чого ігноруються політичні, соціальні, інституційні та культурні фактори, а також глибокі суперечності, що лежать в основі конфлікту. Існуючі концепції не здатні повною мірою відобразити складність процесу відновлення та ризики повторної ескалації, особливо в умовах політичної невизначеності та обмеженого державного потенціалу.

У ході дослідження використовувалися методи міждисциплінарного аналізу, контент-аналізу наукових джерел і нормативно-інституційних документів, критичний огляд обмежень чинних підходів, а також індуктивне узагальнення для формулювання нової концептуальної рамки. Це дозволило здійснити системне зіставлення трьох провідних наукових підходів – конфліктології, інституційної економіки та теорії транзиту – щодо трактування ключових категорій: «постконфліктність», «економіка» та «відновлення».

Отримано оновлену міждисциплінарну аналітичну рамку, в межах якої постконфліктне відновлення розглядається як багатовимірний процес трансформації, що розгортається у просторі фундаментальних суперечностей: порядок / хаос, старе / нове, справедливість / несправедливість. Це пов'язано з тим, що запропонована модель дозволяє інтегрувати економічні, інституційні та соціальні виміри, відмовившись від лінійної логіки реконструкції на користь гнучкого та контекстно чутливого підходу.

Завдяки цьому забезпечується можливість побудови стратегій відновлення, що відповідають локальним умовам, підвищують довіру, легітимність та включення, а також знижують ризики рецидиву конфлікту. У порівнянні з аналогічними відомими концепціями, це забезпечує такі переваги, як вища адаптивність, багатовимірність і практична релевантність у міжнародній економічній політиці в умовах постконфліктних трансформацій та складної соціальної спадщини воєни.

Ключові слова: ПП, постконфліктне економічне відновлення, фінанси, фінансові інструменти, міжнародні економічні відносини.

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.337773

СЦЕНАРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД (стор. 77–85)**Лаптев В. І., Іванова О. Ю., Лісогор А. С.**

Об'єктом дослідження є процес проблемно-орієнтованого розвитку людських ресурсів в умовах макроекономічної невизначеності. Запропонований у роботі сценарний підхід до моделювання розвитку людських ресурсів інтегрує інструменти когнітивного картування, імітаційного моделювання для побудови та оцінки альтернативних сценаріїв розвитку. Розроблено проблемно-орієнтовану модель розвитку людських ресурсів на засадах сценарного підходу, яка інтегрує показники та інструменти трьох рівнів управління (макро-, мезо-, мікро-) та дозволяє сформувати обґрунтований набір політик та заходів, враховуючи макроекономічні реалії, ризики воєнного часу та інституційні обмеження. Розроблено сценарії розвитку людських ресурсів (базовий, оптимістичний та песимістичний). Визначено ключові критерії ефективності розвитку людських ресурсів для оцінювання сценаріїв і напрямів політики. Серед них: макроекономічний ефект (приріст ВВП на душу, рівня життя), регіональний ефект (зростання ВРП, зниження безробіття), мікроекономічний ефект (підвищення продуктивності, зменшення плінності, підвищення кваліфікації працівників) та ступінь вирішення пріоритетних проблем (відтік кадрів, невідповідність навичок). Запропонована система критеріїв дозволяє узгодити цілі різних рівнів та здійснити багатоаспектну оцінку політик. За цими критеріями всі три розроблені сценарії (особливо оптимістичний та синергетичний) переважають існуючу інерційну траєкторію розвитку. Результати демонструють синергійний ефект від узгоджених інвестицій у розвиток людських ресурсів на всіх рівнях управління, що забезпечує обґрунтовані рекомендації для національної політики розвитку людських ресурсів. Враховано вплив повномасштабної війни в Україні при формуванні викликів та сценаріїв, обґрунтовано заходи державної підтримки трансформації розвитку людських ресурсів в умовах кризи та післявоєнного відновлення.

Ключові слова: розвиток, людські ресурси, проблемно-орієнтований підхід, сценарне моделювання, макроекономічна невизначеність, когнітивна карта.